

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis
Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev
De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo**

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

*tempore aut modo in ejus dominium deducta est,
propter culpam quam fecit dominio Ecclesie, cuius
Episcopus est, vindicari. Eadem poena infligi-
tur si quis ante peractam & discussam accu-
sationem, si quod forte crimen objiciatur
electo manum imposuerit. Praeter eas pe-
nas, alia quoque iudicata est à Iustiniano ad-
versus Episcopum qui Ecclesiam suam ultra
annum deseruerit, scilicet ut illi ab Oecono-
mico Ecclesiae nullæ expensæ subministren-
tur. Quæ congruit cum bonorum capione
qui hodie in Gallia adversus desertores &
adversus contumaces Episcopos à judicibus
decernitur.*

C A P V T X I.

Synopsis.

I. Inquiritur qua ratione se gesserint maiores nostri quando iurisdictio ecclesiastica secularem invadebat. Ea de re altum silentium apud veteres, quia Episcopis suis finibus se continebant.

II. H̄arum contentionum exemplum in Gregorio quarto. Divisio regni à Ludovico inter filios facta, sacramento confirmata est, & subscriptione Romani Pontificis. Ab ea recessit ob Carolum e secundis nuptiis prophanum. Inde bellum filiorum adversus patrem, Gregorii à filiis stare putatur. De eo antiqui scriptoris verba.

III. Locis ille male trahitur ad Regis immunitatem, ne possit excommunicari. Explicatur Gregorij propositum, ut prima divisio regni non infringetur, ex Agobardo. Episola huius nomini edita est fragmentum eiusdem epistole Gregorij IV. Ad Episcopos Gallie, unde haec contentio illustratur.

IV. Epistola verba expedituntur. Evocaverat Episcopos. Illi contumacius respondent, quod Gregorius refellit. Episcopi scriperant excommunicationem, quam Gregorius parabat, pertinere ad injuriam imperatoris potestatis. Afferri Pominex fibi injuriam fieri non posse, intacta sed apostolica dignitate. Fidem seu sponsum Imperatori prestitam, a se non violari.

V. Referuntur verba Episcoporum, qui excommunicacionibus Pape se non assensuros profitebantur. & periculum honoris illi minantur. Explicantur illa verba, & autoris via Ludovici, qui temeritatem Episcoporum in hoc capite damnat.

VI. Ex hoc facto colligitur sententiam totius Ecclesie Gallicanae eam fuisse, a Pontifice excommunicaciones ferri non posse pretextu perjurij aut bellorum, ob divisionem regni mundani. Gregorius quoque eam potestasse sibi non asseruit. Confutati Novatores, qui ex hoc facto spretam putant à Gallis autoritatem Romanam sedis.

VII. *Refellitur Massonus*, qui *Gallicane libertatis capita quadam ex hac epistola colligit*, que falso affingit Gallis.

I. **H**ACTENUS tuitionis ecclesiasticae
effectus prosecuti sumus qui cano-
num custodiam Principibus commissam ref-
piciunt. Attamen quia non solum obvian-
tendum est us malis quae ex legum ecclesia-

sticarum corruptione proficiscuntur, sed etiam prospiciendum ne jurisdictio ecclesiastica jurisdictionis regiae limites invadat, necesse est ut diligenter inquiramus quo pacto majores nostri se gesserint in his contentiobus. Deinde qua ratione his incommodis consulatur hodie, seu disciplina ecclesiastica laedatur, seu temporalis jurisdictionis fines violentur, aperte disseremus. Controversiarum de invasa jurisdictione Principum, altum silentium apud veteres, quia ab Episcopis antiquis sola canonum disciplina curabatur. Si quando se rebus secularibus aut judicandis aut administrandis immiscerent, id sibi a legibus suo seculo latissimum indulsum profitebantur, quibus uterentur quandiu Principi collubuisse. Quare ad mediae aetatis scriptores deveniendum est, ut inde harum dissensionum exempla & remedia adhibita petantur.

II. Primus occurrit Gregorius I V. Pontifex, qui trium Regum-Lotharij, Ludovici, & Pippini partes fovere ferebatur adversus patrem Ludovicum Pium Imperatorem, eoque animo se filiis adjunxit ut pacem conciliaret iis conditionibus quas & quas ipse judicabat, aut refragantem Ludovicum & Episcopos Ludovico consentientes excommunicatione percelleret. Dissidij caula ab Imperij divisione orta erat: quam ita Ludovicus concinnaverat anno D C C C X X I. ut Pippino Aquitaniam, Ludovico B. joariam, Lothario verò primogenito Italianam & imperatoriam dignitatem fe vivo, & ceteras ditiones post obitum suum concederet.

Hæc divisio sacramento procerum & Romani Pontificis subscriptione confirmata fuerat. Sed postea Carolus ex secundis Ludovici nuptiis cum Judith Regina prognatus, novarum rerum caussa exitit: quia ut ei portio legitima constitueretur, aliquid è ceteris partibus erat recidendum. Alamannia Carolo designata à patre, civile bellum excivit, quod paulisper sedatum recrudit, cùm Aquitania à Pippino avocata, dono patris Carolo cessit. Contractis undique copiis, hinc pater Imperator, inde tres filij, Vvormaciam pugnaturi convenere anno octingentesimo trigesimo tertio. Rumor autem percrebuerat Gregorium Pontificem à filiis stare, ut scribit auctor vita Ludovici, cuius hæc sunt verba: *De Papa vero Romano, quod ideo adfessus ut tam Imperatorem quam Episcopos excommunicationis vinculis irretire vellet, si qui inobedientes essent sue filiorumque Imperatoris voluntati, parans quid subripuit Episcopis Imperatoris presumptio audacia, afferuntur nullo modo se velle ejus voluntati succumbere; sed si excommunicataras adveniret, excommuni-*

nicatus abiret ; quam aliter se habeat antiquorum canonum auctoritas.

III. Hic locus laudatur ab eruditissimo viro Francisco Pithœo , ut doceat Regem Francorum excommunicatione neci non posse, atque ita vifum Episcopis Galliarum. At illi excommunicationem non solum à Rege , sed etiam à seipsis avertunt , excipiuntque eam ab antiquis canonibus alienam esse. Quod aperte demonstrat non agi de privilegio Regis Galliarum ; nisi asserere velimus , privilegium illud , quod aliunde probatur, antiquis canonibus sanctum esse. A facto ergo , non autem à personis, pendent hujus excommunicationis inutilitas. Discimus autem ex Agobardo Lugdunensi Episcopo , qui à filiorum partibus stabat , quid Gregorius moliretur , nempe primam divisionem Imperij, quæ jurejurando procerum & subscriptione apostolica sedis firmata erat, in pristinum statum restituere voluisse, excommunicatione in contumaces lata. Si enim , inquit Agobardus in epistola ad Ludovicum , quod vestra voluntate & potestate cum consensu totius Imperij vestri factum est , & possea in apostolica sede roboratum , hoc vult in pristinum reducere statum , satis rationabilis & opportunitus est ejus adventus , id est , Gregorij. Id verò liquidius ex ipso Gregorij epistolæ fragmento colligere licet ; quam Papirius Massonius , cùm secutus Goldastus , sub nomine Agobardi ediderunt ; cùm revera sit , non Agobardi , sed ipsius Gregorij epistola , Episcopos qui à Ludovico stabant objurant ; ut è lectione epistolæ nos deprehendimus. Etenim tractatus ille De comparatione utriusque regiminis , Agobardo inscriptus , complectitur epistolam Agobardi Ludovicum hortantis ut Pape monitis pareat , deinde epistolæ Gregorij ad Episcopos Gallicæ fragmentum , & rationes exauktorationis Ludovici. Epistola autem sententia expendenda est , tum ut Gregorij esse conficiamus , tum ut Episcoporum Gallicanorum mentem explicemus , & à Papirio Massonio capita aliquor Libertatis Gallicanæ ex hac epistola male asserta refellamus.

IV. Res ita se habet , ut colligitur ex verbis epistolæ Gregorij. Gregorius monuit Episcopos Gallicanos de suo adventu in Galliam , quod se adventantem exciperent. Respondent illi , se Pontifici occursuros fuissent , nisi sacra iussio imperialis prevenisset , qua scilicet à Ludovico prius evocati erant. Refert ille , primò , in præfatione epistolæ ab iis peccatum , quod diversis nominibus se nunc Fratrem , nunc Papam appellassent , dum congruentius esset solum ei paternam reverentiam exhibere. Deinde iussionem pontificiam

æquè sacram illis videri debuisse ac imperialem , imò prius illis redditam fuisse. Ceterum è Gregorio Nazianzeno docet majus esse regimen animarum , quod est pontificale , quam imperiale , quod est temporale. Si verò ad Imperatorem accedere velint , monendum ab illis esse ut sciat se ovem esse gregis à Christo Pontifici consignatam , quemadmodum Gregorius Magnus Imperatorem olim commonefecerat. Quod sit Principis officium , ex Augustino edocendum Ludovicum. Exprobaret deinde Episcopis inconstiam , quod se de Pontificis adventu latatos , & statim ex quorundam relatione magno merore affectos , scriberent. Adjungit , inquit , dicentes nos venire propter quandam presumptuosa & omni ratione carentem excommunicationem , & admonetis nos nimis involutis & confusis sermonibus & sensibus , ut neque nostra voluntate neque alterius hortatu prorumpamus ; è quod , ut dicitis , pertineat ad injuriam & dehonestationem imperialis potestatis , & ad * Domini rationem & reprobationem nostra auctoritatis. Hic locus , quemadmodum & reliquis totius epistolæ contextus , evidenter ostendit Gregorium de seipso loqui , & præterea alienam visam esse excommunicationem , quod ad imperatorię auctoritatis immunitationem tenderet , ac si secundā divisione liberis suis paterna pietas consulere non potuisset , civilisque potestas in familia sua ericunda ab ecclesiastica potestate legem accipere deberet , cùm Christus ipse fratres repulerit hoc dicto : Quis me diviserem constituit inter vos ? Respondet tamen Gregorius , ad dehonestationem imperialis potestatis magis pertinere opera digna excommunicatione à Ludovico patrata , quam ipsam excommunicationem. Mox subdit :

Illud flagitio , ut dicatis quomodo potest fieri ut manente apostolica sedis honore , mea tantum persona in causa reprehensionis & vituperationis permaneat. Nullomodo enim fieri potest ut si is qui locum B. Petri tener , exhonoretur sine crimen , dum taxatur , cathedra ejus honorata permaneat. Ex hoc etiam loco probatur hanc epistolam esse Gregorij , distinctionemque illam sedis & Pontificis eo seculo ignotam non fuisse ; cui assentitur Gregorius ; dehonestarique posse Pontificem absque injuria sedis non diffitter , si criminis sit obnoxius. Quia verò urgebat Gregorius ab Episcopis ratione fidei quam sacramento suo Ludovico dererat , unde perjurij labe aspergi posset , non ait aut negat juramentum à le præstitum , cùm eo tempore fides fœderis & protectionis , et si fortasse nulla hominij , tunc à Pontificibus Imperatori daretur ; sed docet à se perjurium vitari , etiam si jurasset , si Prin-

* Vide Additio-
nonis in celo hujus
capituli

Ggij

cipi denuntiet ea omnia quæ contra unitatem & pacem Ecclesiæ & Regni committit; vicissimque perjurium Episcopis exprobrat, quod ei officio decessent. Deinde, inquit Gregorius, promittitis mihi venerabilem receptionem, si tamen ita ad illum venero, ut ejus voluntas est. Vnde occasionem arripit Episcopos carpendi, quod omnia agerent spe mercedis propositæ.

V. Tandem nodum quæstionis aggreditur: Deinde dicitis, inquit, illam primam divisionem regni, quam inter filios suos fecerat Imperator, nunc juxta^{*} Regum opportunitatem esse mutatam. Hic respondet opportunum non esse mutationem illam quæ tot malorum, deprædationum, & perjuriorum origo fuerit: Deinde subjungitis, inquit, quia nisi secundum voluntatem vestram venero, non habeo Ecclesiæ vestras consensaneas, sed in tantum contrarias, ut nihil mihi in vestris parochiis agere vel disponere liceat, nec quemquam excommunicare vobis obſcenibus. Hic locus explicat auctorem vitæ Ludovici, suprà laudatum, qui scripsit Episcopos Gallicanos professos esse nullo modo se velle Papæ voluntati succumbere, id est, se Pontificis mandatis aut excommunicationibus non assensuros, earumque nullam rationem habituros. Respondet verò Gregorius se pacis Legatum & unitatis adventasse, Episcopos dare operam posse ut seipso ab unitate corporis separant, sed Ecclesiam Gallicanam & Germanicam ab unitate tunicae dividere non posse, id est, ab apostolicis sedibus. In iis autem quæ sequuntur, minas intentasse Pontifici videntur: Deinde dicitis rem ridiculam, subinferentes, inquit, Et quod potius tacere quam dicere maluimus, si autem non egeritis, assensum consilio nostro non preberitis, honoris vestri periculo subjacebitis. Scilicet existimabant nullam esse omnino & canonibus adversam, qua Ludovico intentabatur, excommunicationem, ideoque in caput Pontificis recidere secundum canones, quod ad honoris periculum pertinebat. Itaque non privant Pontificem communione Ecclesiæ. Numquam enim minori sedi licuit majoris sedis Pontificem illa velalia poena plectere. Nec ab ejus communione integrè redunt, sed in hac parte. Quò referenda sunt verba auctoris vitæ Ludovici, si excommunicaturus venires, excommunicatumabitur. Absurdum autem & stultum esse periculum illud honoris replicat Gregorius, præsertim cùm illa comminatio intensa non esset propter crimen sacrilegij, homicidij, vel furti, aut simile aliquod. Quòd autem Episcopi ceteris Coëpiscopis, qui Gregorij excommunicationi adhærerent, dejectionem minantur

irretractabiliter, eorum mirandam presumptio nem redarguit Gregorius; ac si quod à parte agitur, per universitatē retractari non possit; id est, Synodi Gallicanae judicium à Papa in synodo generali retractari posse. Tandem concludit: Quod vestre mente continent, nunquam adhuc ab initio Ecclesiæ factum est. Et planè dissimulandum non est, tuendi regij capitū & honoris æstu abreptos Episcopos, in reverentiam Pontifici debitam peccasse graviter, cùm gradus periculum ilii obiciunt; ideoque de presumptione andacia damnantur ab auctore vitæ Ludovici.

V. I. Quare ut rem in pauca contraham, dicendum est Regi, Episcopis, & Proceribus Gallicanis eam ledisse sententiam, Romano Pontifici non esse liberum ut se divisionibus regni corrigendis, id est, rebus secularibus immisceat, eaque de causa Regem, aut Episcopos, vel Proceres illi contentientes excommunicationibus plectat prætextu perjurij aut bellorum quæ inde sequuntur, si qua censura eam ob causam lata fuerit, nullas vires habituram; Regem aut subditos illi non obtemperaturos. Accuratè verò notwithstanding est, Gregorium non eam sibi potestatem asseruisse, sed quæstionem ad factum consiliūque suum transtulisse; nempe se non ad dissidium fovendum, sed ad pacem & unitatem resarcendam, venisse. Sanè de pacis conditionibus cum Ludovico egit, sed interim plerique è Proceribus à Principe ad filios, derestando exemplo, defecerunt. Eant ergo Novatores, & hoc testimonium jaçtent, ac si ab Episcopis Gallicanis spreta fuisset auctoritas Romani Pontificis, cùm in ista facti specie, de rebus secularibus & de regni divisione, non autem de rebus ecclesiasticis ageretur.

V. II. Supereft ut Papirij Mastoni viri eruditissimi verba expendam, quæ in synopsis hujus epistolæ scripta. Ait conventum ab Episcopis Gallicanis habitum, ubi se sistere citatus Agobardus recusarit. Cuius conventus hec fuerunt capita, inquit, adversus illius contumaciam pro confirmanda Gallicana Libertate; licet, ut initio monui, de Gregorio IV. non autem de Agobardo agatur.

1. Episcopum Romanum vocandum Papam, Fratrem, non autem Patrem, neque Pontificem.

Hoc Episcopi Gallicani non decreverunt; quos eo tantum nomine Gregorius reprehendit, quod se nunc Fratrem, nunc Papam appellassent, cùm reverentius fuisset Papæ vel Patris nomen.

2. Imperiale potestatem plus posse in administranda Ecclesia quam pontificiam. Hoc est omnino alienum à pietate & à

verbis Episcoporum ; qui ex eo tantum capite se apud Pontificem excusant, si advenienti non occurrerunt, quod iustificatione Imperatoris prius evocati fuissent.

3. *Cesarem non debone standum presumptuosa excommunicatione.*

Verum est id asseruisse Episcopos, ob eam rationem quam superius explicui.

4. *Possit unum aliquem Pontificem abici sine injuria sedis apostolice.*

Hac de re ne verbum quidem. Id tantum aiunt, Summum Pontificem aliquando reprehendi posse absque injuria sedis apostolicae.

5. *Episcopos in causa fidei iurandum prestatre solitos Imperatori.*

Hic planè hallucinatus est. De fide data seu de fidelitatis jurejurando agitur, quod præstabant Imperatoribus Episcopi.

6. *Agobardum Primate Aquitanie nullam deinceps habiturum potestatem in excommunicando, nullamque jurisdictionem in ceteras parochias, si obediens potius Pontifici quam Caesaris.*

Non agitur de Agobardo, sed de Summo Pontifice, eo sensu quem superius retuli.

7. *Privandum Episcopum confortio & honore qui potius Pontifici quam Ecclesia Gallicane Concilio obedierit.*

Non est ea mens Episcoporum; id tantum contendunt, Episcopos qui injuste & incompetenter latæ excommunicationi confenserint, periculum gradus sui subiutoros.

admonendum est veteres librarios sèpenumero conservisse literas o & u inter scribendum, ut à nobis observatum est ad librum septimum Salviani de Gubernatione Dei, & nemini paulò docto est obscurum, ideoque mirum videri non debere si cùm origo vocis illius indicet legendum esse diminutionem, licet in codice regio scriptum sit diminuationem, conjecturam prætulimus auctoritati vetusti codicis. Etenim & seculo Agobardico, & superiore, voce illa sic inflexa utebantur, ut statim ostendam. Stephanus enim Papa illius nominis quartus scribens ab Bertrada Regiam ejusque filium Karolum, cui deinde Magni cognomen habuit, ita loquitur in Tit. xlv. Codicis Karolini: *Et cervò credimus quod dum tanta ejus iniquitas ad aures excellentissimi filii nostri Carolum Regis pervenerit, nullo modo ei placebit in eo quod in tantam diminutionem atque devastationem sanctam Dei Ecclesiam is Dodo cum praefatis suis nefandissimis sequacibus cupiebat deducere.* Item Adrianus I. in epistola ad eundem Karolum Tit. lxxv. ejusdem codicis: *Nos etiam in nimiam diminutionem atque despecti esse videamus. Et infra: Non tibi placeat, bone & excellētissime fili, ut in tantum despettam atque humiliatis diminutionem sancta Dei Ecclesia Romana, spiritualis mater tua, que caput est omnium Ecclesiærum Dei, veniat.* Idem in epistola lviii. ejusdem codicis ad Karolum: *In tanta afflictione & diminutione conati sunt.* Idem in epistola lxxxv. *Scimus quod vestra regalis potentia, quia non pro diminutione, sed semper pro exaltatione spiritualis matris vestre sancte Romane Ecclesie decertavit.* Karolus Calvus in Præcepto pro Ecclesia Eduensis, dato in Sylvanectensi urbe anno xxij. regnante Karolo glorioſissimo Rege, quod ex veteri Chartulario Eduensis Ecclesie defrēsum beneficio viri clarissimi ac de re literaria optimè meriti Antonij Vionis Herovallij: *Supradictas res cum omnibus suis appendijs &c. reddimus atque restituimus, ea conditione, ut nostris futurisque temporibus in usus & dispositionem prefata Ecclesia rectorisque ejus absque aliquius subtraktione aut diminutione aut illicita inquietudine permaneant atque consistant sub immitate fortissima.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

QVANDO QUIDEM incidimus in epistolam Gregorij IV. ad Episcopos regni Francorum, cuius multam in isto capite mentionem facit illustrissimus Archiepiscopus, res postulare videtur ut locum in paragrapho quartocx ea epistola laudatum, quod gravem laborat, captata occasione restituamus; præferim studio procurandæ editionis emendatissime sollicitatus à nobis nuper sit. Nam cùm superioribus annis adornaremus novam operū Agobardi Lugd. Archiepiscopi editionem, inter quæ occurrit illa Gregorij epistola, cùm non intelligeremus quid significaret vox diminutionem, quæ legitur in codice regio, pro qua Maffonus perperam substituit Domini rationem, ita putavimus corrigendum esse hunc locum, ut minorationem reponeremus, monito interim lectori diminutionem scriptum esse in codice regio. Nunc itaque debere me puto veritati & hominibus istarum rerum studiosis ut veram illius loci lectionem restituam, redita Gregorij epistola voce diminutionem, quam mutaveramus in minorationem. In quo illud interim

CAPUT XII.

Synopsis.

I. Galli sub Carolo Calvo decreta Papæ de rebus secularibus non admittunt. Lotharij regnum, post ejus obitum, Carolus Francorum & Ludovicus Germanicus Rex patrii inter se dividunt. Ludovicus II. frater Lotharij, hereditatem petiit; quen Hadrianus II. juvat, excommunicatione Regibus inditâ, prætexi perjurij & bellorum que inde manabant. Mandatum Hincmaro ut literas Pontificis Regibus signifiet.

II. Galli in conventu Aquitanensi respondent Pontificem non esse Regem & Episcopum; Rempublicam ab eo non esse disponendam, sed ecclesiasticum ordinem; ex ejus arbitrio non esse dandum Principem; excommunicationem ferri non debere contra legem. Episcopos à Regis communione abstinere non posse, nisi exultent à regno.

III. Rex & primores regni minati sunt Hincmaro, si decretus Papa adhuc eret, rerum Ecclesia privationem. Coercitio per bonorum captionem tunc erat usi recepta. Hincmarus rogat Pontificem ut abstineat ab ys

Gg iij

